

VYUŽITÍ E-DATABÁZÍ A MOŽNOSTI JEJICH PROPOJENÍ PRO HODNOCENÍ PODNIKU

USING OF ELECTRONIC DATABASES AND POSSIBILITIES OF THEIR INTERCONNECTION FOR ENTERPRISE EVALUATION

Jiří Mach

Anotace:

Při používání pojmu „nová ekonomika“ nejčastěji zdůrazňujeme význam nových technologií nebo role znalostí ve vývoji společnosti. V prostředí nové ekonomiky je pro podnik životně důležité neustále sledovat, analyzovat a vyhodnocovat svou finanční situaci a porovnávat ji se situací ostatních podniků v odvětví, a to jak v tuzemsku, tak i v mezinárodním porovnání. K tomu podnik potřebuje informační zdroje, kterými jsou nejrůznější databáze o firmách.

Příspěvek se zabývá možnostmi využití databázového systému OVEL a jeho propojení s dalším analytickým softwarem (FAN), který umožňuje stanovit postavení podniku v rámci jednotlivého odvětví či celého zemědělského sektoru.

Příspěvek vznikl na základě řešení grantu FRVŠ „Využívání elektronických zdrojů dat ve výuce ekonomických předmětů“.

Summary:

The using of conception “new economy” most often emphasizes the importance of new technologies or the role of knowledge in society development. In the world of new economy is very important for all enterprises to check, analyze and evaluate their financial situation all the time and compare it with situation of others companies in the branch, as in domestic market as also in international comparison. Enterprises need source of information for evaluation, it seems be various infobases. This article deals with possibility of database system OVEL utilization and its connection with other analytical software (FAN), which make possible to determine position of the enterprises in the frame of separate branch or whole agricultural sector.

Klíčová slova:

databáze ekonomických informací, analytický software, propojení, podnik

Key words:

economic database, analytical software, interconnection, enterprise

Úvod

V polovině roku 2001 byl v rámci vnitřního grantu PEF ČZU v Praze zakoupen a instalován program OVEL (Obchodní věstník v elektronické podobě) s jednorocní licencí (síťová verze s povoleným zapojením 2 počítačů mimo server) a rovněž se souvisejícími službami (aktualizace).

Rešeršní vyhledávací systém OVEL obsahuje desetitisíce informací publikovaných v Obchodním věstníku. OVEL je vybaven programovým systémem (TEXPRO) umožňujícím

informace rychle a efektivně vyhledat, přehledně zobrazit na obrazovce počítače, vytisknout na tiskárně nebo exportovat do textového souboru. Zdrojová data jsou v textovém formátu, ale prostřednictvím použitého softwaru je k nim možno přistupovat jako ke strukturované databázi. Vyhledávání se uskutečňuje po zadání dotazu, který ve formě textového řetězce může být jednoduchý (např. část obchodního jména, jméno statutárního orgánu, atd.) nebo strukturovaný s využitím logických relací mezi řetězci (položkami zápisu). V odpovědi na daný dotaz se zobrazí nejprve kompletní seznam všech zápisů, které dotazu vyhovují, a následně pak i úplný text zápisu (případně tzv. profil zápisu). Všechny formy zobrazení textu je možno vytisknout nebo exportovat do souboru v předdefinovaných formátech (TXT, HTML, Word, DIF, atd.).

Materiál a metody

Cílem článku je shrnutí poznatků o využitelnosti programu OVEL pro potřeby výuky na Provozně ekonomické fakultě ČZU a rovněž zhodnocení slučitelnosti OVELu jako datového zdroje s dalším softwarem již používaným na PEF, zejména s programem pro finanční analýzy – FAN.

Systém OVEL je elektronická podoba Obchodního věstníku. Obsahuje totožná data s papírovou formou Obchodního věstníku (kromě komerční inzerce), a to od počátku vydávání Obchodního věstníku, tedy od června 1992. Struktura obou forem Obchodního věstníku je rovněž stejná - člení se do rubrik.

OVEL je postaven na bázi rešeršního vyhledávacího systému TEXPRO32 (*Žáková a kol., 1995*) a poskytuje informace vydávané v týdeníku OBCHODNÍ VĚSTNÍK. Systém OVEL obsahuje tyto informace v elektronické formě v podobě textové databáze. Programový systém TEXPRO32 umožňuje informace rychle a efektivně vyhledat, přehledně zobrazit na obrazovce počítače a vytisknout na tiskárně.

OVEL verze 3.7 je novější verze systému OVEL, která pracuje pod 32 bitovými operačními systémy MS Windows.

Členění informací

Každý zápis o firmě v listu OBCHODNÍ VĚSTNÍK je v systému OVEL (*Kol., 1999*) veden jako samostatný dokument, který je možno vyhledat. Tento dokument se skládá ze dvou částí - z vlastního textu dokumentu a z profilu dokumentu. Profil dokumentu obsahuje faktografické údaje o firmě (obchodní jméno, sídlo, IČO apod.) a údaje o typu dokumentu. Do profilu dokumentu jsou ukládány pouze ty faktografické údaje o firmě, které jsou dostupné v daném dokumentu. Důsledkem této skutečnosti je, že u některých dokumentů nejsou některé položky profilu vyplněny. Profil dokumentu tedy slouží pouze k zjednodušení vyhledávání informací v textové databázi.

Profil záznamu v systému OVEL obsahuje tyto položky:

- Obchodní jméno
- Sídlo
- Rubrika
- Základní jmění
- IČO
- Datum zápisu
- Místo soudu
- Číslo Obchodního věstníku
- Spisová značka
- Číslo zápisu v OV

V současnosti je OVEL využíván zejména jako datový zdroj při přípravě cvičení a jako pomůcka při charakteristice některých odvětvových vazeb. Dále je studenty používán k vyhledávání aktuálních údajů při přípravě semestrálních, bakalářských a diplomových prací.

Výsledky a diskuse

Slučitelnost programu OVEL s dalším softwarem byla zkoušena na souboru podniků v rámci jednoho odvětví. Jednalo se o následné zpracování dat, zejména databáze povinně zveřejňovaných účetních závěrek (ÚZ) podnikatelských subjektů, která je každý týden aktualizována. Týkalo se to hlavně souborů, které jsou dodávány ve formátu *.dbf, který lze v programu Access převést na soubor typu *.mdb. Pro vlastní využití databáze ÚZ je zapotřebí dalšího programového vybavení. Jako nejvhodnější se jeví program FAN, který je určen k finančním analýzám podniků, a který byl zakoupen v rámci grantu ČZU č. 101/38800 – „Analýza softwarových produktů hodnotících ekonomickou efektivnost investic a jejich využití v agrárním sektoru“. Soubory ÚZ převedené do formátu databáze Access (**Obr. 1**) bylo třeba přizpůsobit aktualizacímu souboru, pomocí kterého pak byla data importována do systému FAN. Vzor tohoto aktualizacího souboru je dodáván společně s vlastním programem FAN, který pracuje na platformě MS Access, a zevrubně je zobrazen na **Obr. 2**.

V současné době po úpravách programu nabízí FAN následující možnosti hromadné aktualizace a odstraňuje tak pracné ruční úpravy:

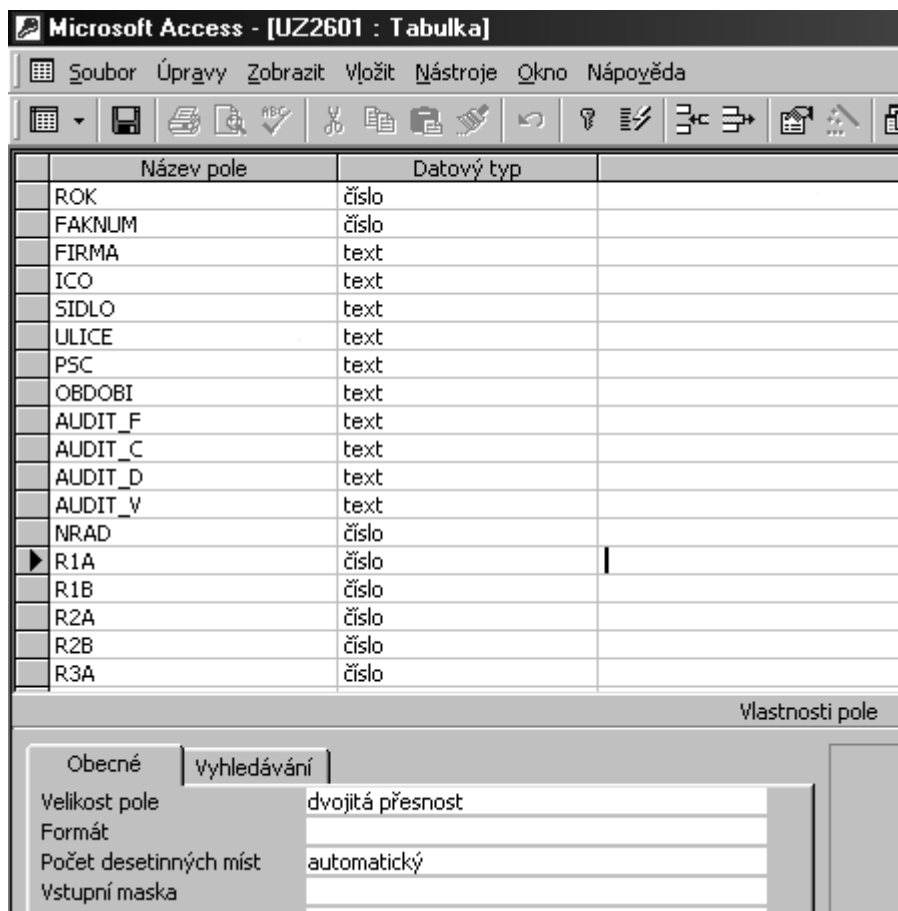
- 1) Databáze firmy Internet Securities v prostředí MS Access.
- 2) Vstupní soubory v prostředí MS Excel. Alternativou k předchozímu databázovému souboru je použití tabulkového prostředí MS Excel. I v tomto případě je struktura souboru závazná.
- 3) Soubory účetních závěrek od firmy Economia a.s. z OVELu v prostředí DBF.

Podrobněji se nyní zmíníme o struktuře aktualizacího souboru DBF (účetních závěrkách OVELu). Struktura jednotlivých tabulek je pevně daná. Aktualizační databáze musí obsahovat čtyři dílčí tabulky:

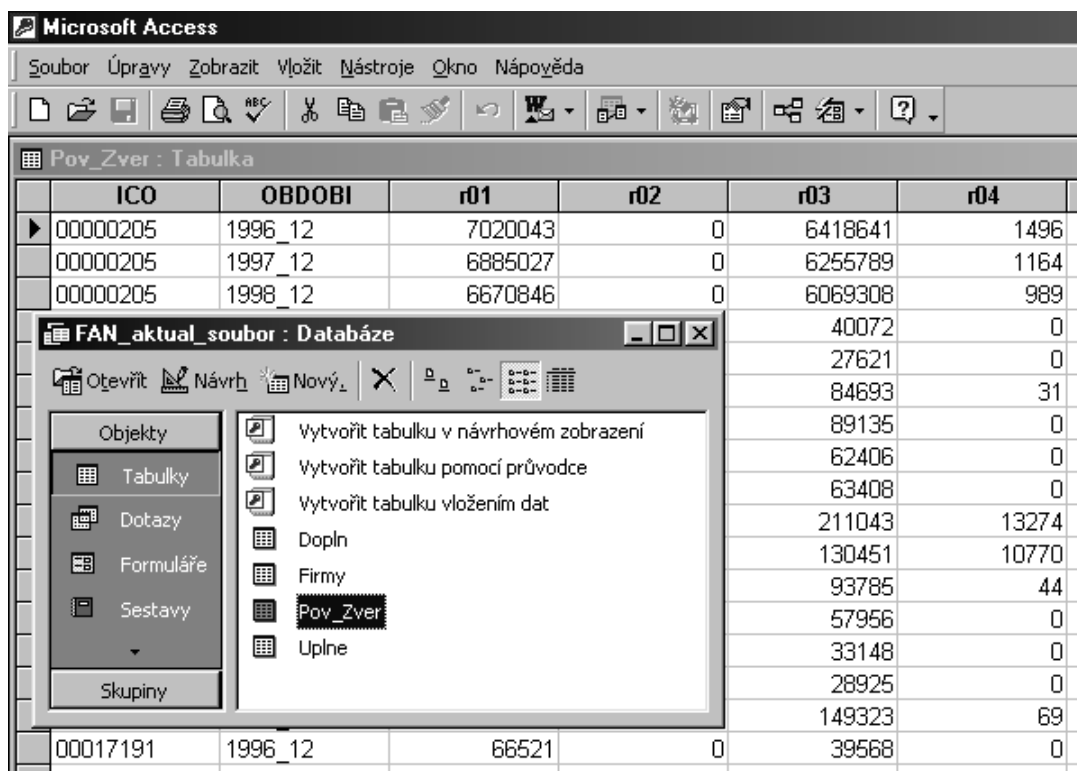
- popisy podniků („Firmy“),
- plné výkazy („Uplne“),
- povinně zveřejňované výkazy („Pov_Zver“),
- standardní doplňkové údaje („Dopln“).

Každý záznam jak povinně zveřejňovaných, tak plných výkazů obsahuje jak výsledovku tak rozvahu vždy pro jeden podnik (klíčem je IČO) a jedno období (klíčem je název období). Stejně klíče platí i pro záznamy v tabulce standardních doplňkových údajů. IČO a název období vystupují jako hlavní vazební klíče při aktualizaci. Některé požadavky na vstupní data:

- Údaje výkazů se zadávají v tis.Kč. Název období má přesný tvar a je nutno ho dodržovat. Název každého období obsahuje vždy číslo roku a číslo měsíce. Příklady některých zadání:
  - 1995_01 leden 1995
  - 1995_03 březen 1995, rovněž 1.čtvrtletí 1997,
  - 1995_12 prosinec 1995, rovněž 4.čtvrtletí a rovněž celý rok 1995.
- Výkazy zisku a ztrát pro období menší jak rok se zadávají zásadně v kumulovaném tvaru (výkaz pro období 1995_05 tudíž v oblasti výkazu zisku a ztrát obsahuje kumulované údaje za hospodaření za prvních pět měsíců roku 1995).

Obr. 1: Databáze účetních závěrek (návrhové zobrazení tabulky)

Obr. 2: Aktualizační databáze programu FAN

V rámci diskuse v průběhu školení pracovníků KZE bylo konstatováno, že využití tohoto programu je vhodné zejména v těchto předmětech vyučovaných na PEF: Ekonomika podniku, Investice a dlouhodobé financování, Hodnocení podnikatelské činnosti, Ekonomika výroby a zpracování zemědělských produktů, a dále pro další kurzy organizované KZE na ostatních fakultách ČZU, jako např.: Cenné papíry a burzy, Finanční řízení, Zemědělská ekonomika I. a II. a další. Rovněž je možné použít OVEL i v jiných předmětech, které jsou přednášeny na PEF a využívají základních charakteristik podniků a jejich hodnocení, informace o účetních závěrkách, zápisech i změnách v obchodním rejstříku, o likvidacích a konkurzech podniků, o povolení ochranné lhůty, oznámení a rozhodnutí v podnikatelských záležitostech apod. Na rozdíl od různých faktografických databází obsahuje OVEL i celou historii záznamů o dané firmě - její vznik, změnu sídla, změnu jména, změnu jednatele a pod. Tyto informace jsou nesmírně cenné při rozhodování.

Například obchodní firma chce navázat užší spolupráci s firmou v jiném městě. Pro rozhodnutí o způsobu spolupráce, resp. o tom, zda vůbec spolupracovat, je možno získat řadu informací pomocí systému OVEL. Zjistí-li se například, že daná firma v průběhu dvou let 3krát změnila své jméno a předmět činnosti, že se její základní jmění během 2 let snížilo na polovinu, že firma mezitím změnila 2krát jednatele, bude rozhodování o případných kontaktech s touto firmou velmi ulehčeno.

Jako pomůcka pro studenty byl vytvořen hypertextový dokument ve formátu *.html, který ve stručnosti seznamuje uživatele s programem TEXPRO, jenž je použit k ovládání databáze OVEL. Tento dokument je publikován na webových stránkách KZE PEF ČZU v Praze. V rámci předmětu Ekonomika podniku bylo použití OVELu předvedeno na přednášce. V dalších předmětech je možnost využití údajů Obchodního věstníku zmiňována na cvičeních, jako např. u předmětu „Ekonomika výroby a zpracování zemědělských produktů“, kde bylo demonstrováno využití programu jako cenného zdroje informací pro zjišťování souhrnných oborových ukazatelů.

Jeden z možných dalších postupů práce po převedení potřebných dat do programu FAN byl popsán např. v příspěvku autora na konferenci Agrární perspektivy X. (**Mach, 2001**). Tento příspěvek může sloužit jako příklad či případová studie využití údajů z databáze OVEL a je publikován na webových stránkách fakulty, kde je rovněž studentům k dispozici.

Závěr

V průběhu roku 2002 byl zakoupen a odzkoušen programový komplet Obchodního věstníku v elektronické podobě a bylo ověřeno bezproblémové síťové zapojení programu OVEL a jeho fungování v podmínkách sítě PEF ČZU v Praze. Týdenní četnost aktualizací datových souborů se jeví jako dostatečná.

Obchodní věstník v elektronické podobě se ukázal jako vhodný program pro získávání informací i jako podkladový zdroj v předmětech, kde je využíváno údajů jako je rozvaha, výkaz zisků a ztrát, kde je zmiňována právní forma podnikání, případně jsou porovnávány výsledky hospodaření podniku se sektorovými průměry.

Bylo rovněž konstatováno, že možnost slučitelnosti s ostatním programovým vybavením používaným na fakultě je reálná, a že toto společné využití rozšiřuje další použitelnost programu OVEL.

Program Ovel výrazně zlepšuje vybavení fakulty v oblasti informačních technologií a zvyšuje tak možnosti kvalitní přípravy posluchačů PEF a jejich následné mezi uplatnění na trhu práce.

Literatura:

Kol.: OVEL ver. 3.7 – příručka uživatele. Exprit, s. r. o., 1999.

Mach, J.: Vliv globalizačních trendů v oblasti výroby cukru sledovaný v českém regionu pomocí sektorové analýzy. Agrární perspektivy X. – Sborník prací: Sources of Sustainable Economic Growth in the Third Millenium, Globalisation versus Regionalism. PEF ČZU v Praze, 18. – 19. 9. 2001, s. 59. (<http://apx.pef.czu.cz/pdf/apx-240.pdf>)

Žáková Z. a kol.: TEXPLO'95 – uživatelská příručka. Exprit, s. r. o., 1995.

Kontaktní adresa:

Ing. Jiří Mach (mach@pef.czu.cz)

KZE PEF, Česká zemědělská univerzita v Praze

Kamýcká 959, 165 21 Praha 6 – Suchbátka

tel.: +420224382394, fax: +420224382286